

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАТИКИ, МАТЕМАТИКИ ТА ЕКОНОМІКИ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Назва освітнього компонента <i>Нормативний/вибірковий</i>	Потенціал і планування підприємства Нормативний
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр 051 Економіка Освітня програма «Економіка та бізнес»
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2023-2024/ 4 семестр / 2 курс
Науково-педагогічний працівник	ID 424862
Профайл науково-педагогічного працівника	
Контактний тел.	
E-mail:	
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=205
Консультації	<i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Богдана Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Програму освітнього компоненту «**Ціноутворення**» складено відповідно до освітньої програми «Економіка та бізнес».

Освітній компонент належить до циклу нормативних. В умовах ринкової економіки успіх діяльності будь-якого підприємства залежить від обраної цінової політики, порядку формування цін, їх розміру та можливості швидко й своєчасно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури.

На формування цін впливають різні фактори, такі як стан економіки, тип ринку, рівень й характер державного регулювання цін, співвідношення попиту та пропозиції, собівартість, рівень конкуренції, стадія життєвого циклу товару та ін. Велика кількість факторів, що впливають на ціну, обумовлює складність процесу ціноутворення. При цьому уміння на практиці використовувати відповідні методи ціноутворення, формувати цінову політику й обирати цінові стратегії дозволяє підприємству успішно функціонувати в конкурентному середовищі, підвищувати прибутковість та ефективність виробничо-господарської діяльності господарюючого суб'єкта.

Предметом освітнього компоненту «**Ціноутворення**» є механізм формування цін в умовах ринку.

Освітній компонент «**Ціноутворення**» органічно пов'язаний із сукупністю інших економічних наук, зокрема: економікою підприємства, економічною теорією, функціональними – макроекономіка та мікроекономіка, економіка праці та інноваційна діяльність, облік та статистика, фінанси, аудиторська діяльність та ін.

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, періодичним контролем за тестами після засвоєння ними окремо першого та другого модуля.

За результатами суми балів, набраних за дві (**Модуль 1, Модуль 2**) періодичні контрольні точки, виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Метою вивчення освітнього компоненту «**Ціноутворення**» є здобуття знань та компетентностей з питань формування цін на продукцію підприємства, прогнозування їх динаміки залежно від зміни попиту та пропозиції і розробки цінової політики.

Основними завданнями освітнього компоненту «**Ціноутворення**» є з'ясування сутності, функцій та ролі ціни в ринкових умовах; механізму функціонування ціноутворення у ринковій економіці; закономірностей функціонування попиту та пропозиції цінової політики; в умовах ринкової економіки вміти залежно від обраної цінової політики, порядку формування цін, їх розміру та можливості швидко й своєчасно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

2. Загальні компетентності:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

3. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, бізнесу, оцінку їх конкурентоспроможності.

4. Результати навчання:

РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання (за видами діяльності), визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

5. ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	38	34	78

6. ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання;
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЦІНИ ТА МЕТОДИ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН						
14	Тема 1. Економічна сутність ціни в умовах ринкових відносин. Класифікація цін	Лекція (4 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1 - 8, http://www.mfnfin.gov.ua	Подивитись презентацію, виконати тестові завдання	5	впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема. 2. Фактори впливу на процес формування цін	Лекція (4 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1 - 8, http://www.mfnfin.gov.ua	Подивитись презентацію, виконати тестові завдання	5	впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
14	Тема 3. Державне регулювання цін	Лекція (4 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1 - 8, http://www.mfnfin.gov.ua	Подивитись презентацію, виконати тестові завдання	5	впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
8	Тема 4. Витрати підприємства та їх класифікація	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Самостійна робота (8 год.)	1 - 8, http://www.mfnfin.gov.ua	Скласти презентацію	-	впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
14	Тема 5. Формування цін з урахуванням попиту на продукцію	Лекція (4 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1 - 8, http://www.mfnfin.gov.ua	Подивитись презентацію, виконати тестові завдання	5	впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
14	Тема 6. Аналіз взаємозв'язку «витрати – обсяг виробництва – прибуток»	Лекція (4 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1 - 8, http://www.mfnfin.gov.ua	Подивитись презентацію, виконати тестові	5	впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)

				завдання		
16	Тема 7. Методи ціноутворення. Методи розрахунку націнки	Лекція (4 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (8 год.)	1 - 8, http://www.mifin.gov.ua	Подивитись презентацію, виконати тестові завдання	5	впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2. ЦІНОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІН І ТАРИФІВ						
14	Тема 8. Цінова політика підприємства	Лекція (4 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1 - 8, http://www.mifin.gov.ua	Подивитись презентацію, виконати тестові завдання	5	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема 9. Розподіл витрат на постійну та змінну складові	Лекція (4 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1 - 8, http://www.mifin.gov.ua	Подивитись презентацію, виконати тестові завдання	5	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
8	Тема 10. Особливості ціноутворення в базових галузях економіки	Лекція (- год.) Практичне заняття (- год.) Самостійна робота (8 год.)	1 - 8, http://www.mifin.gov.ua	Скласти презентацію	-	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
14	Тема 11. Особливості ціноутворення у сфері послуг	Лекція (4 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1 - 8, http://www.mifin.gov.ua	Подивитись презентацію, виконати тестові завдання	5	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
10	Тема 12. Особливості ціноутворення на світовому ринку	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1 - 8, http://www.mifin.gov.ua	Подивитись презентацію, виконати тестові завдання	5	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7. 2 СХЕМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Економічна сутність ціни в умовах ринкових відносин. Класифікація цін	1. Визначення ціни і ціноутворення. 2. Функції цін. Види цін. 3. Структура роздрібною ціни.
Тема 2. Фактори впливу на процес формування цін	1. Система факторів встановлення цін. 2. Внутрішні і зовнішні чинники ціноутворення.
Тема 3. Державне регулювання цін	1. Державна цінова політика. 2. Методи державного регулювання цін. 3. Державне регулювання цін у зарубіжних країнах.
Тема 5. Формування цін з урахуванням попиту на продукцію	1. Загальне поняття еластичності. 2. Види еластичності попиту. 3. Особливості ціноутворення на різних типах ринків.
Тема 6. Аналіз взаємозв'язку «витрати – обсяг виробництва – прибуток»	1. Мета і методи аналізу взаємозв'язку «Витрати – обсяг виробництва – прибуток». 2. Графічний аналіз взаємозв'язку «Витрати – обсяг виробництва – прибуток». 3. Вплив зміни цін на величину прибутку підприємства.
Тема 7. Методи ціноутворення. Методи розрахунку націнки	1. Витратні методи ціноутворення. 2. Ринкові методи ціноутворення. 3. Методи розрахунку націнки.
Тема 8. Цінова політика підприємства	1. Основні цілі ціноутворення. 2. Цінова політика і цінові стратегії підприємства
Тема 9. Розподіл витрат на постійну та змінну складові	1. Функція поведінки витрат. 2. Методи розподілу витрат на постійну і змінну складові.
Тема 11. Особливості ціноутворення у сфері послуг	1. Сфера послуг: основні поняття. 2. Особливості формування транспортних тарифів. 3. Ціноутворення на туристичні послуги. 4. Ціноутворення на медичні послуги. 5. Ціноутворення на послуги громадського харчування. 6. Формування тарифів на послуги готельного господарства.
Тема 12. Особливості ціноутворення на світовому ринку	1. Особливості ціноутворення на світовому ринку. 2. Світовий ринок та світова ціна. 3. Поняття світової базисної ціни. Основні види світових цін.

7.3 СХЕМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Тема 1. Економічна сутність ціни в умовах ринкових відносин. Класифікація цін	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 2. Фактори впливу на процес формування цін	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 3. Державне регулювання цін	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 5. Формування цін з урахуванням попиту на продукцію	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 6. Аналіз взаємозв'язку «витрати – обсяг виробництва – прибуток»	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 7. Методи ціноутворення. Методи розрахунку націнки	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 8. Цінова політика підприємства	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 9. Розподіл витрат на постійну та змінну складові	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 11. Особливості ціноутворення у сфері послуг	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 12. Особливості ціноутворення на світовому ринку	Обговорення теми. Виконання практичних завдань

7.4 СХЕМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Тема 4. Витрати підприємства та їх класифікація	1. Визначення поняття «витрати підприємства». 2. Класифікація витрат.
Тема 10. Особливості ціноутворення в базових галузях економіки	1. Особливості ціноутворення в промисловості. 2. Особливості ціноутворення в торгівлі. 3. Особливості ціноутворення в сільському господарстві. 4. Особливості ціноутворення в будівництві.

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Загальна система оцінювання освітнього компоненту	За семестр з освітнього компоненту проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність здобувача на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності здобувача на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) здобувачом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів). Здобувач має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки. Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з освітнього компоненту (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$
Практичні заняття	«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями. «4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями. «3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має

	ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків. «2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення освітнього компоненту 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної освітнього компоненту. Здобувач зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача до підсумкового контролю.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Колесніков О. В. Ціноутворення: навч. посіб., 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 156 с.
2. Круш П.В. Ціноутворення: підручник для студ. спеціальності 051 «Економіка» / П.В. Круш, О.І. Андрусь. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 292 с. Гриф Вченої ради КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 6 від 4. 06. 2018 р.).
3. Лисак О. І., Андрєєва Л. О., Тебенко В. М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
4. Макаренко Н. О., Лищенко М. О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи : навч. посіб. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня», 2020. 129 с.
5. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Ціноутворення» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». Уклад. Завидівська О.І. Львів, 2019. 37 с. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/24932/1/3.%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9_%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BE%D1%83%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_2020.pdf

Допоміжна

6. Кареба М. І. Ціни та ціноутворення: опорний конспект лекцій для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент» денної та заочної форми навчання / М. І. Кареба. Миколаїв: МДАУ, 2017. 100 с.
7. Літвінов Ю.І., Останкова Л.А., Літвінова Т.М., Підгорна О.В. Ціноутворення в умовах ринку: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2017. 400с
8. Ціноутворення: Розрахункова робота : навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Економіка підприємства» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад. О.І. Андрусь. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 55 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/43478/1/Tsina_RozrakhRob_2019.pdf

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТ

1. Президент України URL: <http://www.president.gov.ua>
2. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерство економіки України URL: <http://www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України URL: <http://minfin.kmu.gov.ua>
6. Міністерство освіти і науки України URL: <http://www.mon.gov.ua>
7. Головне управління статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>